

Viena Lahtinen, Taru Lepistö ja Juho Pylvänäinen

Koronapandemia lisää riskejä lähisuhdeväkivallalle

Koronapandemia ja sen myötä asetetut rajoitukset ovat pakottaneet ihmisiä jäämään koteihinsa ja siten lisänneet lähisuhdeväkivallan riskiä ympäri maailman. Suomessa avuntarve kasvoi vuonna 2020 roimasti vuoteen 2019 verrattuna, mikä on näkynyt tukipalveluihin tulleiden yhteydenottojen määrän kasvuna. Valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoiminnan [COVID-19 -tutkimuskatsauksiin](#) ja muuhun aihepiiriä koskevaan aineistoon pohjautuvassa kirjoituksessa avaamme sitä, mitä pandemian yhteydestä lähisuhdeväkivaltaan tiedetään kansainvälisen ja kotimaisen tiedon valossa.

Lähisuhdeväkivallan lisääntyneet riskit

Koronapandemia on pahentanut jo olemassa olevia, lähisuhdeväkivallalle altistavia riskejä. Riskitekijöitä ovat esimerkiksi heikompi sosioekonominen asema, köyhyys, työttömyys, stressi ja päihteiden käyttö.¹ Riskitekijät liittyvät myös arjen koettuun rasittavuuteen. Suomalaisessa tutkimuksessa pienten lasten perheissä lähisuhdeväkivaltaa ovat lisänneet vanhempien heikentynyt jaksaminen, läheisyyden tunteen puute ja lisääntyneet erimielisyydet².

Pandemian seurauksena taloudellinen tilanne monessa perheessä on heikentynyt. Tämä on altistanut väkivallalle johtamalla väkivaltaisten tilanteiden lisääntymiseen stressin ja turhautumisen myötä. Samalla se on heikentänyt väkivallan kokijan rahallista tilannetta tai altistanut taloudelliselle väkivallalle, mikä on vaikeuttanut suhteesta lähtemistä.³ Kansainvälisissä tutkimuksissa on saatu viitteitä myös siitä, että koronapandemia on lisännyt muita väkivallan muotoja tilanteissa, joissa taloudellista kontrollia käyttävä tekijä on menettänyt taloudellisten vaikeuksien tai työttömyyden myötä valta-asemansa⁴.

Pandemiatilanne mahdollistaa suuremman kontrollin

Pandemian leviämistä estävät rajoitukset kuten karanteeni ovat mahdollistaneet väkivallantekijän suuremman kontrollin, kun kotona oleminen on lisääntynyt ja kodin ulkopuolisten henkilöiden tapaaminen vähentynyt. Lisääntynyt kontrolli on vaikeuttanut tukitoimien mahdollisuuksia, kun puolison yhteydenpitoa on helppompaa valvoa.⁵ Pakottavan hallinnan lisääntyminen on riski vakavammalle väkivallalle⁶. Toisaalta sosiaalinen eristäytyminen on saattanut vähentää konflikteja ja väkivaltaa pariskunnan välillä, kun väkivallan tekijä on tiennyt kumppaninsa olinpaikan ja pystynyt kontrolloimaan tämän menoja. Tutkimukset eivät kuitenkaan välttämättä tavoita vakavinta ja kontrolloivinta väkivaltaa kohtaavia.⁷

Tuen tarjoamisessa on ollut haasteita

Lähisuhdeväkivallan tukipalveluiden tarjoamisessa on todettu haasteita⁸. Tästä on kärsitty erityisesti maissa, joissa toiminta on riippuvainen yksityisestä rahoituksesta, lahjoituksista ja vapaaehtoistyöntekijöistä. Järjestöt ovat kohdanneet vaikeuksia ylläpitää ja rahoittaa toimintaansa sekä investoida sellaisiin menetelmiin ja palveluihin, jotka tavoittaisivat väkivaltaa kokevat paremmin pandemian aikana⁹.

Ennen pandemiaa terveysalan ammattilaiset ovat olleet merkittävässä roolissa väkivallan tunnistamisessa. Pandemian myötä väkivaltaa kohdanneita ei ole voitu auttaa yhtä tehokkaasti kuin ennen: terveysjärjestelmä on kuormittunut ja potilaita tavataan mieluusti etänä. Erilaiset tukitoimet, kuten turvakodit, ovat olleet niin ikään ylikuormittuneita ja kykenemättömiä auttamaan lisääntyneen kysynnän kasvaessa. Jos tukea on pystyttykin tarjoamaan, väkivaltaa kohdanneet ovat voineet pelätä koronatartunnan saamista tai terveysjärjestelmän kuormittamista.¹⁰

Avun hakemisen lykkääminen

Pandemian aikana on nähty väkivallan tapausten määrällistä laskua, jonka on kuitenkin epäilty tarkoittavan, että apua haetaan vasta kun väkivalta on pahentunut merkittävästi¹¹. Avun hakemisen lykkääminen onkin havaittu esimerkiksi auttavissa puhelinpalveluissa. Sekä kansainvälisesti että Suomessa yhteydenottojen määrä laski pandemian ensimmäisen aallon aikana maaliskuussa pandemiaa edeltäneeseen aikaan nähden. Tätä on pidetty hälyttävänä merkinä tukipalveluiden saavuttamisen vaikeutumisesta muun muassa lisääntyneen kontrollin myötä.¹²

Yhteydenoton vaikeutumiseen on viitannut esimerkiksi se, että Suomessa poliisin tietoon tulleet puolisoiden tekemät väkivaltatapaukset lisääntyivät vuoden 2020 tammi-syyskuussa 29 % edelliseen vuoteen verrattuna¹³.

Digipalveluihin siirtyminen

Niin väkivallan kokijoille kuin tekijöillekin on kuitenkin tarjottu digitaalista apua. Kansainvälisesti järjestöt ovatkin tuottaneet internetiin tietoa, jonka tarkoituksena on lisätä väkivaltaa kokevien tietoisuutta omista oikeuksistaan ja mahdollisuuksistaan hakea apua.¹⁴

Uhreille suunnattujen palveluiden saavutettavuutta on Suomessakin pyritty parantamaan siirtymällä verkko- ja puhelinauttamiseen. Chat-palveluiden käyttö on Suomessa kasvanut pandemian aikana erityisesti nuorten keskuudessa ja madaltanut kynnystä ensimmäiseen yhteydenottoon.¹⁵ Myös järjestöt ovat onnistuneet siirtämään tukipalveluja verkkoon. Etenkin vieraskielisen tuen ja tiedon saannissa on havaittu vakavia ongelmia, mutta tulkkauspalvelun avulla ongelmia on onnistuttu ratkaisemaan.¹⁶ Kielellinen saavutettavuus on kaikkien väestöryhmien yhdenvertaisuuden kannalta hyvin oleellinen kysymys.

Tietoa ja toimenpiteitä tarvitaan

Pandemiaan liittyvien rajoitusten sukupuolivaikutuksia, vaikutuksia haavoittuvimmassa asemassa oleviin väestöryhmiin sekä alueellisia vaikutuksia on arvioitava kattavasti, jotta lähisuhdeväkivallan kasvuun reagoimiseen ja pandemian jälkihoitoon voidaan kohdentaa tarvittavia resursseja. Suomessa ei ole vielä saatavilla väestötason tietoa siitä, miten koronapandemia on vaikuttanut lähisuhdeväkivallan määrään, muotoihin tai vakavuuteen¹⁷.

Vaikka lähisuhdeväkivalta on selvästi sukupuolistunut ilmiö¹⁸, sitä ei voida pelkistää liittyväksi vain sukupuoleen tai naiseuteen. Toistaiseksi tutkimus koronapandemian vaikutuksista lähisuhdeväkivaltaan on koskenut pääasiassa valtaväestöön kuuluvia naisuhreja. Lähisuhdeväkivallan tarkastelussa on huomioitava myös muut väestöryhmät ja alueelliset erot.

On odotettavissa, että pandemian hellittäessä myös tarve tuelle tulee kasvamaan. Tämän takia tukipalvelujen resurssien varmistaminen on tärkeää myös pandemian jälkeen.

Resursseja tulee kohdistaa haavoittuvassa asemassa olevien auttamiseen. Vaikka monissa maissa on jouduttu rajoittamaan kasvatusten tapahtuvaa apua, on samalla myös pyritty kehittämään matalan kynnyksen paikkoja, kuten "pop-up"-neuvontapisteitä tai digitaalisia palveluita¹⁹.

-
- ¹ Ertan, D., El-Hage, W., Thierrée, S., Javelot, H. & Hingray, C. (2020) COVID-19: urgency for distancing from domestic violence, *European Journal of Psychotraumatology*, 11:1; Lyons, M. & Brewer, G. (2021) Experiences of Intimate Partner Violence during Lockdown and the COVID-19 Pandemic. *Journal of Family Violence*; Moreira, D. N. & Pinto da Costa, M. (2020) The Impact of the Covid-19 Pandemic in the Precipitation of Intimate Partner Violence. *International journal of law and psychiatry* 71; Women's Budget Group (2020) Crises Collide: Women and Covid-19. Examining gender and other equality issues during the Coronavirus outbreak. WBG UK Policy Briefings; Sabri, B, Hartley, M, Saha, J, Murray, S, Glass, N & Campbell, J.C. (2020) Effect of COVID-19 pandemic on women's health and safety: A study of immigrant survivors of intimate partner violence, *Health Care for Women International*, 41:11-12, 1294-1312.
- ² Hietamäki J, Kaittila A, Tuominen J, Vuorenmaa M, Husso M, Peltonen J, Karhinen-Soppi A (2021) Lähisuhdeväkivalta koronapandemian aikana: Vauvaperheiden vanhemmilla ja Nollalinjan auttavan puhelimen keskusteluissa. Tutkimuksesta tiiviisti 2/2021. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.
- ³ Lyons & Brewer (2021); Moreira & Pinto da Costa (2020); Sabri ym. (2020); Arenas-Arroyo, E., Fernandez-Kranz, D. & Nollenberger, N. (2021) Intimate partner violence under forced cohabitation and economic stress: Evidence from the COVID-19 pandemic. *Journal of Public Economics*, 194.
- ⁴ Arenas-Arroyo ym. (2021); Kaukinen, C. (2020) When Stay-at-Home Orders Leave Victims Unsafe at Home: Exploring the Risk and Consequences of Intimate Partner Violence during the COVID-19 Pandemic. *Am J Crim Just* 45, 668–679
- ⁵ Ertan ym. (2020); Lyons & Brewer (2021); Moreira & Pinto da Costa (2020); Women's Budget Group (2020); Sabri ym. (2020); Speed, A., Thomson, C. & Richardson, K. (2020) Stay home, stay safe, save lives? An analysis of the impact of COVID-19 on the ability of victims of gender-based violence to access justice. *The Journal of Criminal Law* 84 (6), 539-572.
- ⁶ Lyons & Brewer (2021).
- ⁷ Jetelina, K. K., Knell, G. & Molsberry, R. J. (2021) Changes in Intimate Partner Violence During the Early Stages of the COVID-19 Pandemic in the USA. *Injury prevention* 27(1), 93–97.
- ⁸ Sabri ym. (2020); Speed ym. (2020).
- ⁹ Moreira & Pinto da Costa (2020); Speed ym. (2020).
- ¹⁰ Lyons & Brewer (2021); Moreira & Pinto da Costa (2020); Speed ym. (2020).
- ¹¹ Gosangi, B. ym. (2021) Exacerbation of Physical Intimate Partner Violence During COVID-19 Pandemic. *Radiology* 298(1), E38–E45.
- ¹² Ertan ym. (2020); Barbara, G., Facchin, F., Micci, L., Rendiniello, M., Giulini, P., Cattaneo, C., Vercellini, P. & Kustermann, A. (2020) COVID-19, Lockdown, and Intimate Partner Violence: Some Data from an Italian Service and Suggestions for Future Approaches. *Journal of Women's Health*, 29 (10), 1239-1242; Hietamäki, J., Peltonen, J. & Kimmo Haapakangas, K. (2020) Turvallisuus ja lähisuhdeväkivalta. Teoksessa Laura Kestilä, Vuokko Härmä ja Pekka Rissanen (toim.) Covid-19-epidemian vaikutukset hyvinvointiin, palvelujärjestelmään ja kansantalouteen. Asiantuntija-arvio, syksy 2020. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen raportti 14/2020. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, 64-71.
- ¹³ Hietamäki ym. (2020).
- ¹⁴ Emezue, C. (2020) Digital or Digitally Delivered Responses to Domestic and Intimate Partner Violence During COVID-19. *JMIR public health and surveillance* 6(3), 294–302; Speed ym. (2020).
- ¹⁵ Hietamäki, J., Peltonen, J. & Kimmo Haapakangas, K. (2020) Ensi- ja turvakotien liitto (2021) Lähisuhdeväkivaltaan haettu ennätysmäärä apua. Tiedote. <https://ensijaturvakotienliitto.fi/lahisuhdevakivaltaan-haettu-ennatysmaara-apua/> luettu 4.3.2021.
- ¹⁶ Hietamäki, J., Peltonen, J. & Kimmo Haapakangas, K. (2020); Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (2021) Nollalinja ottaa chat-palvelun käyttöön kevään aikana - takana puheluiden määrässä ennätysvuosi. Tiedote. <https://thl.fi/fi/-/nollalinja-ottaa-chat-palvelun-kayttoon-kevaan-aikana-takana-puheluiden-maarassa-mitatuna-ennatysvuosi?redirect=%2Ffi%2Fweb%2Fflapset-nuoret-ja-perheet> luettu 4.3.2021.
- ¹⁷ Hietamäki ym. (2021).
- ¹⁸ Miller, E., & McCaw, B. (2019). Intimate partner violence. *New England Journal of Medicine*, 380(9), 850–857.
- ¹⁹ Ertan ym. (2020); Speed ym. (2020); Emezue (2020).